

deelt til enhver enkelt Commune, hvad der tilkom den, og det Spørgsmaal, der er reist, er da, saavidt jeg kan see, hvilken er den Besiddelsesret, som Communen gennem sine daværende i 1832 legaliserede Indbyggere havde til det, som blev udleveret den? De havde hver især denne Eiendomsret i samme Forhold, som de hidtil havde Brugsretten og i intet andet Forhold. De have aldrig haft nogen eensartet Brugsret, deres Brugsret har været bestemt deels ved Udmaalinger til de dengang i Brug værende Eiendomme, og deels ved Traditionen, saaledes at Brugsretten var deelt i forskjellige Dele, hvoraf den væsentligste var Ret til Kreaturdrift og paa mange Steder til Tørvestær, hvad enten de nu skar Tørven i en fælles virkelig Mose eller skar den som Byngtørp paa Overfladen. Paa hvilken Maade de skulde benytte disse Torder, var i Bylaget fastsat traditionelt og ved bestemte Udmaalinger, hvorefter det nu kjendes, at der i tidligere Tid for Alles Besiddelse har staaet visse Regler, som fulgtes; i det Forhold nøde de Retligheden. Saadaane Forhold have været tilstede saa seent her i Landet, at der endnu maa leve Mænd, som kunne huske det, og jeg selv kan fra min tidligste Tid huske, hvorledes der i Bylaget blev disponeret til forskjellige Tider af Aaret forholdsvis over de forskjellige Afkomster, som Enhver havde, regulerede efter Mængden af de Kreaturer, som kunde drives paa Overdrevet, og efter Mængden af de Tørv, som de maatte tage etc. Jeg tør sige, at, dengang dette Spørgsmaal havde sin Ridskraft, kunde det aldrig falde Noget ind, at de havde lige Afkomst til at benytte Overdrevet, og jeg troer, at, om der nogensteds er kommet en Forening om noget Saadant istand mellem alle Byens Beboere til en vis Tid, er det en fuldkommen Feiltagelse. Man vil overmaade let kunne orientere sig i Spørgsmaalet og finde Noget ud af det, ved at see hen til Steder, hvor det samme System har vedligeholdt sig meget seent, og hvor det er blevet afløst efter ganske simple og klare Regler. Jeg

kan her henvise til Skaane f. Ex., hvor noget Saadant har fundet Sted til ned i de sidste 20 Aar, og jeg troer ogsaa, at der paa Volland for ikke saa mange Aar siden har været Afsløsnelser og Afsløsninger af samme Art; vi have en Beskrivelse over mange af dem og have en nøiagtig Fremstilling af, hvorledes Forholdene egentlig have været. Det er jo ogsaa optegnet i selve Lovbestemmelserne; vore forskjellige Love indeholde mange klare Bestemmelser derom, og blandt Andet er der svenske Love, som give endnu fuldt saa klar en Fremstilling deraf som vore egne. Gaaer jeg ud fra, at denne Betragtning er rigtig, at enhver Mand i 1832 har haft en Brugsret paa den store Almindelig, som i det Dødblik, denne er bleven deelt i, hvad der hørte Communen til, og hvad der hørte Staten eller Kongen til, er gaaet over paa den Communen tildeelte Deel, men kun i samme Forhold, saa er altsaa det, man skulde forsøge at komme til Rette om, at bestemme Forholdet mellem disse forskellige daværende Besidderes Afkomster, saa at man kan fyldestgjøre dem. De, som senere ere komne til Communen, kunne ingen Ret have, efter som Torderne ere givne til Communen som Erstatning for visse Personers Brugsret; de ere ikke givne som Erstatning for en communal Brugsret, men som Erstatning for Communens gennem Personerne tilstedeværende Brugsret. Gaaer jeg altsaa ud herfra og saa gaaer over til, hvorledes Fordelingen skal stee, kommer jeg ind paa en Betragtning, som har gjort sig gjældende for ganske nyligt med Hensyn til alle Afsløsninger af Hoveri, Arbeidsdage etc. Man har ikke sagt om disse Arbeidsdage, Kjørselsdage osv.: Een Dag er saa og saa Meget værd, og skylber Du saa mange Dage, skal Du betale Saameget; men man har her sagt: Der skal udnævnes en Skjønsscomission, som skal undersøge for visse Arræcker, hvormegen Brug der har været gjort af disse Arbeidsforpligtelser, og i Henhold dertil skulle de afskjønnes. Vi komme da her til at sige: Den Brugsret, som Du har som en fra tidligere Tider nedarbejdet Netsad-